

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի
օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման
ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ Գավառի թիվ 5 հիմնական դպրոց

Թեմա՝ «Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը
<<Երաժշտություն>> առարկայի դասապրոցեսում՝ որպես
սովորողի մոտիվացիան բարձրացնելու միջոց»

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Գոհար Շահինյան

Ուսուցիչ՝ Անահիտ Ռուբինյան

Գավառ 2023

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
ԳԼՈՒԽ 1. Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը <<Երաժշտություն>> առարկայի դասապրոցեսում՝ որպես սովորողի մոտիվացիան բարձրացնելու միջոց.....	4
1.2 Ուսուցչի հմտությունները.....	7
1.3 Երաժշտության դասերին կարևոր է օգտագործել հետևյալ տեղեկատվական տեխնոլոգիաները.....	9
1.4 Երաժշտության դասին տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը լուծում է մի շարք կարևոր խնդիրներ.....	17
1.5 Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը իմ դասերին հանգեցրել է հետևյալ դրական արդյունքների.....	19
1.6 Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կրթական գործընթացում աշակերտներին թույլ են տալիս.....	20
ԳԼՈՒԽ 2. Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները երաժշտություն առարկայի գործունեության տեսակներում.....	21
Եզրակացություն.....	25
Գրականության ցանկ.....	26

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ամբողջ աշխարհում նկատվում է զարգացող կրթության խնդիրների նկատմամբ հետաքրքրության զգալի աճ: Այս առումով արմատապես վերանայվում են մանկավարժական ազդեցության մեթոդներն ու տեխնիկան, մշակվում են ծրագրերի թեմատիկ բովանդակությունը և կառուցվածքը, քանի որ մանկավարժական գործընթացը ուղղված է զարգացնել մարդու բնական շնորհը՝ կատարելագործել, զարգացնել ինքն իրեն, գիտակցել իր բնական հակումներ. Դա պայմանավորված է տեխնոլոգիաների կատարելագործմամբ, գիտատեխնիկական առաջընթացով: Ոչ ստանդարտ, ստեղծագործական մեթոդներն ու մտածելակերպը թափանցում են գիտելիքի բոլոր ճյուղերը:

Հասարակության զարգացումն այսօր թելադրում է նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործման անհրաժեշտությունը կյանքի բոլոր ոլորտներում: Անբավարարությունն դասի ընթացքից ստիպում է նաև ստեղծագործելու ունակությամբ առավել շնորհալի, փորձված ու զգայուն ուսուցիչներին՝ պարապմունքների ընթացքում դուրս գալ գործող ծրագրերի և դասագրքերի շրջանակներից, փնտրել դասավանդման իրենց ուղիները, իրենց տեսությունը: Արդյունավետ կրթական գործընթաց ներկայումս անհնար է առանց տեղեկատվական ռեսուրսների օգտագործման, որոնց հասանելիությունը դառնում է անհրաժեշտ պայման՝ մոտիվացիայի ապահովելու համար: Առանց տեղեկատվական տեխնոլոգիաների այլևս անհնար է պատկերացնել կրթությունը, աշխատանքն ու ընդհանրապես ժամանակակից կյանքը:

Այս երկու տարիների <<Երաժշտություն>> առարկայի ուսուցչի աշխատանքի ընթացքում շոշափելի փորձ եմ կուտակել աշակերտների երաժշտական-գեղագիտական դաստիարակության տեսության ու պրակտիկայի ասպարեզում: Սակայն, չնայած Ձեռք բերված հաջողություններին, դրությունն այդ ասպարեզում այսօր չի բավարարում ինձ: Միշտ ցանկացել եմ դասերը դարձնել ավելի հետաքրքիր, հիշարժան երեխաների համար: Անհրաժեշտ է մի միջոց, որն օգներ դպրոցում երաժշտական պարապմունքների արմատական հարցերի լուծմանը՝ ինչպես հետաքրքրել, հրապուրել դպրոցականներին երաժշտությամբ: Մինչդեռ այսօրվա ծրագրերի, դասագրքերի և մեթոդական ձեռնարկների ողջ պաթոսն ուղղված է այն բանին, թե ի՞նչ և ի՞նչպես պետք է ուսուցիչն ուսուցանի աշակերտներին, իսկ թե նա ինչո՞վ և ինչպե՞ս պետք է նրանց հրապուրի, ըստ էության, չի շոշափում:

Իմ դասերի ընթացքում լայնորեն կիրառվում են տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաները: Այս երևույթը նպաստել է կրթական ծրագրերի ինտենսիվ զարգացմանը, որը թույլ է տալիս հաջողությամբ լուծել ժամանակակից կրթական համակարգի բազմաթիվ խնդիրներ:

Դպրոցի <<Երաժշտություն>> առարկայի դասերը պետք է համապատասխանի ժամանակակից մեթոդական և դիդակտիկ բոլոր պահանջներին, և ամբողջական պատկերացում տա արվեստի աշխարհի մասին:

Հաջողակ ուսուցման ամենակարևոր բաղադրիչներից է աշակերտի մոտիվացիան:

Այստեղ մեզ օգնության են հասնում տեղեկատվական տեխնոլոգիաները: Այս ամենի մասին կխոսեմ իմ աշխատանքի մեջ:

ԳԼՈՒԽ 1. Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը <<Երաժշտություն>> առարկայի դասապրոցեսում՝ որպես սովորողի մոտիվացիան բարձրացնելու միջոց

Հայ ժողովուրդը դեռևս հնագույն ժամանակներից ունեցել է երաժշտությամբ զբաղվելու ամուր ավանդույթներ, երբ երաժշտությունն ընկալվում էր որպես անձի գեղագիտական զարգացման հզոր միջոց: Հայ մտածողներից շատերն իրենց ուսումնասիրություններում շեշտում էին երաժշտության դերը մարդու հոգեկան աշխարհի և մտածելակերպի զարգացման գործում՝ կապելով այն քերականության, խոսքի, բնագիտության և այլ արվեստների հետ /սկսած դեռևս Մեսրոպ Մաշտոցից մինչև Նարեկացի և մեր օրերը/: Առավել քան ակտուալ էր սովետական ականավոր կոմպոզիտոր, մանկավարժ Դմիտրի Կաբալևսկու այս բանաձևը. «Հանրակրթական դպրոցում մասսայական երաժշտական դաստիարակությունը ոչ այնքան հենց երաժշտության ուսուցումն է, որքան երաժշտության միջոցով սովորողների հոգևոր աշխարհի և առաջին հերթին նրանց բարեկրթության վրա ազդեցություն ունենալն է »¹:

Երաժշտության դասերը, չժխտելով՝ ազգային երգչախմբային ավանդույթները զարգացնող խմբակային երգեցողությունը, հավասարապես և երաժշտական գրագիտության ուսումնասիրման կարևորությունը, իրենց առջև էլ ավելի լայն խնդիր են դնում՝ աշակերտներին տանել երաժշտական մեծ արվեստի աշխարհը, սովորեցնել նրանց սիրել ու հասկանալ երաժշտությունը իր ձևերի ու ժանրերի ողջ հարստությամբ, այլ կերպ ասած, աշակերտների մեջ դաստիարակել երաժշտական մշակույթ, որպես նրանց ողջ հոգևոր մշակույթի մի մասը:

Իսկ ի՞նչ պետք է անի դպրոցի ուսուցիչը աշակերտների մոտիվացիոն ոլորտի բարձրացման համար: Հոգեբանների պնդում են, որ սովորելիս մոտիվացիան 2,5-3 անգամ ավելի կարևոր է, քան ինտելեկտը: Տեսականորեն մոտիվացիան մարդու գիտակցված կամ անգիտակցական գործողություններ կատարելու շարժառիթն է, իր կարիքները ակտիվորեն բավարարելու, նպատակին հասնելու կարողությունը: Իրականում դա հաստատականությունն ու վճռականությունն է, առանց որոնց հնարավոր չէ հասնել ոչ մի նպատակի: Ժամանակակից դպրոցի պայմաններում դաստիարակչական գործունեության մոտիվացիան ամենահրատապ խնդիրներից է: Շատ հաճախ աշակերտները հոգնած դեմքերով են նստած լինում դասին: Որպես կանոն, երաժշտության դասը լինում է վերջին դասերին՝ հինգերորդ կամ վեցերորդ: Իսկ ուսուցչի համար դժվար է լինում ակտիվացնել աշակերտներին:

¹ Кабалеvский Д., «Идейные основы музыкального воспитания в Советском Союзе», Музыкальное воспитание в современном мире, Материалы IX конференции Международного общества по музыкальному воспитанию (ИСМЕ), Москва, 1973, стр. 28.

Անհրաժեշտ է այնպիսի մոտիվացիա, որը կգրավի երեխաների և՛ ուշադրությունը, և՛ հետաքրքրությունը դասի նկատմամբ: Երաժշտության դասերը պետք է զվարճալի լինեն և նոր բաներ սովորեն, հենց դրան են ուղղված մոտիվացիայի բարձրացման մեթոդները :

Այժմ խոսենք տեխնոլոգիայի մասին: Տեխնոլոգիան հունարեն բառ է, որ նշանակում է գիտություն արվեստի, վարպետության մասին: Երկար ժամանակ «տեխնոլոգիա» տերմինը մանկավարժության ոլորտից դուրս էր մնում. այն կիրառվում էր միայն տեխնիկական գիտությունների բնագավառում: Չնայած, որ այս եզրի տառացի նշանակությունը՝ ուսմունք արվեստի կամ վարպետության մասին, չի հակասում մանկավարժության խնդիրներին՝ մանկավարժական գործընթացների կանխատեսում, ծրագրում, պլանավորում, նկարագրում, բացատրում: Ուսուցման տեխնոլոգիացման գաղափարը նոր չէ: Դեռևս Կոմենսկին էր աշխատում ուսուցման տեխնոլոգիաների մշակման ուղղությամբ: Նա հորդորում էր, որ ուսուցումը դարձնեն մեխանիկական գործընթաց, աշխատում էր գտնել ուսուցման ձևերի այնպիսի հաջորդականություն, որը կապահովեր դրական արդյունք:

Հանրակրթության պետական կրթակարգը սահմանում է, որ կրթության ոլորտում SS-ների կիրառումը նպաստում է կրթության որակի բարձրացմանը: Նոր տեխնոլոգիաների և համացանցի օգտագործումը զգալիորեն ընդլայնում է ուսումնական նյութի որոնման, հաղորդման և յուրացման հնարավորությունները՝ որակական նոր բնույթ հաղորդելով ուսուցման կազմակերպմանը և ապահովելով ինքնակրթության ու շարունակական կրթության լայն հնարավորություն:

Աշակերտների հետ զրույցների արդյունքների վերլուծությունը ցույց է տվել, որ երաժշտության դասերին SS-ի կիրառման արդյունքում մեծանում է սովորելու մոտիվացիան (աշակերտների 97%-ը նշել է, որ կցանկանար, որ նման դասերն անցկացվեր միշտ կամ ավելի հաճախ անցկացվեին), էմոցիոնալ դրական վերաբերմունքը. ձևավորվում է առարկան, բարձրանում է ինքնակրթության հմտությունների մակարդակը, մեծանում է պատասխանատվությունը դասին նախապատրաստվելիս, օգնում է աշակերտների ուշադրությունը ողջ դասի ընթացքում մնալ կայուն:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը մեծացնում է աշակերտների հետաքրքրությունը կրթության առարկայի նկատմամբ, նպաստում է ուսումնասիրվող նյութի ավելի լավ յուրացմանը և աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքը, նվազեցնում է դասերի ժամանակ ժամանակի կորուստը: Այսօր արդեն հնարավոր է սովորեցնել և սովորել հետաքրքրությամբ և առավելագույն արդյունավետությամբ ժամանակակից դպրոցում՝ SS և նոր սերնդի էլեկտրոնային կրթական ռեսուրսների միջոցով:

Ժամանակակից դպրոցը չպետք է հետ մնա ժամանակի պահանջներից, ինչը նշանակում է, որ ժամանակակից երաժշտության ուսուցիչը պետք է իր աշխատանքում օգտագործի համակարգչային տեխնիկա: Դպրոցի հիմնական խնդիրն է կրթել գրագետ, մտածող նոր սերնդի քաղաքացիներ, ովքեր կարող են ինքնուրույն գիտելիքներ ձեռք բերել: Ժամանակակից երաժշտության դասի ընթացքում կիրառվում են ժամանակակից մանկավարժական տեխնոլոգիաներ, համակարգչային տեխնոլոգիաներ, օգտագործվում են էլեկտրոնային երաժշտական գործիքներ: Երաժշտության դասին բնորոշ է ստեղծագործական միջավայրի ստեղծումը, քանի որ երաժշտության դասերի բովանդակությունը կազմված է հույզերից և դրանց սուբյեկտիվ փորձից՝ տարբեր մեթոդների, աշխատանքի տեսակների և նոր մուլտիմեդիա գործիքների միջոցով:

Դպրոցում երաժշտություն սովորելու համար ուսումնական պլանը յուրաքանչյուր դասարանում հատկացնում է շաբաթական մեկ ժամ, բացի առաջին դասարանում, որտեղ երկու դասաժամ է: Այս ժամը դպրոցականներին հնարավորություն է տալիս ծանոթանալ միայն երաժշտական ստեղծագործությունների հիմնական հասկացություններին և հիմնական բովանդակությանը, ինչը բավարար չէ բազմակողմանի ներդաշնակ անհատականության ձևավորման համար: Դասում ավելի շատ տեղեկատվության յուրացման խնդիրը լուծելու համար, հետաքրքրության բարձրացման հետ մեկտեղ, ուսուցման արդյունավետությունը, ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները ներկայումս շատ կարևոր դեր են խաղում երաժշտության դասերին:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների բաղադրիչները կրթական գործընթացում ներդնելու հիմնական նպատակները կարելի է առանձնացնել.

- կրթությունն էլ ավելի մատչելի դարձնել՝ չվնասելով դրա որակը.
- Փոխել ուսուցման բովանդակությունը և մեթոդները՝ դրա արդյունավետությունը բարձրացնելու համար:

Ներկայումս կրթական գործընթացում առկա են բազմաթիվ տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները հնարավորություն են տալիս երաժշտության դասերին նորովի օգտագործել տեքստային, ձայնային, գրաֆիկական, վիդեո տեղեկատվությունը և դրա աղբյուրները, այսինքն. հարստացնել երաժշտության դասի մեթոդական հնարավորությունները, տալ ժամանակակից մակարդակ: Համակարգչի օգտագործումը լուծում է տեսողական միջոցների բացակայության խնդիրը, բարձրացնում է առարկայի դասավանդման որակը, մեծացնում հետաքրքրությունը «Երաժշտություն» առարկայի նկատմամբ:

1.2 Ուսուցչի հմտությունները

Ուսումնական գործընթացում SS-ի կիրառման անհրաժեշտությունը թելադրված է հենց կյանքից. երեխաներն ապրում են տեխնոլոգիական տարածքում և՛ դպրոցում, և՛ տանը: Առանց SS-ի կիրառման ժամանակակից դասը չի կարող արդյունավետ ու հետաքրքիր լինել, իսկ ուսուցչի հեղինակությունը կտրուկ ընկնում է, եթե նա չի հետևում ժամանակակից մանկավարժական տեխնոլոգիաներին:

Դպրոցում երաժշտական կրթության գործընթացը հաջողությամբ կառավարելու, երեխաների գեղագիտական ճաշակը ձևավորելու համար ժամանակակից դպրոցում երաժշտության ուսուցիչը պետք է ունենա ոչ միայն երաժշտական կատարողական հմտություններ, այլև մասնագիտական բարձր մակարդակ, առաջնորդվելու կարողություն:

SS-ի օգտագործումը որակապես փոխում է ուսուցչի դերը. ուսուցիչը դառնում է սովորողի կրթական գործը կազմակերպող, նրան օժանդակող և գնահատող գործընկեր:

Երաժշտության ուսուցիչը պետք է լինի երաժշտականորեն կրթված մանկավարժ: Սակայն իր առարկան գիտենալը երաժշտության ուսուցչին դեռևս բավարար չէ: Նա պետք է սիրի երաժշտությունը ինչպես կենդանի, անձամբ իրեն ուրախություն բերող արվեստ, նա պետք է երաժշտությանը վերաբերվի հույզով և երբեք չնոռանա, որ երեխաների մեջ հնարավոր չէ սեր առաջացնել այն բանի հանդեպ, ինչ ինքը չէս սիրում, հրապուրել նրանց նրանով, ինչով դու հրապուրված չես: Երաժշտության ուսուցչի տիրապետած բոլոր կարողություններից պետք է առանձնացնել գործիքին տիրապետելը: Երաժշտության ուսուցիչը միշտ պետք է հիշի, որ եթե ձանձրույթն անտանելի է դպրոցական ամեն մի դասին, ապա եռակի անտանելի է այն արվեստի դասին: Ուսուցիչը պետք է լուրջ լինի, սակայն ոչ մի դեպքում ձանձրալի: Ժպիտը, կատակը, հումորը հաճախ անհամեմատ ավելի մեծ պտուղներ են տալիս, քան ամենալուրջ դիտողությունը, ամենախորհմաստ ասույթը:

Երաժշտության նկատմամբ աշակերտների հայացքները անբաժանելի են ընդհանրապես կյանքի նկատմամբ նրանց հայացքներից: Ուսուցչի հիմնական խնդիրն է՝ օգնել իր սաների այդ հայացքների ձևավորմանը: Այդ խնդրի հաջող լուծմանն էլ պետք է ուղղված լինեն ուսուցչի ուշադրությունը, նրա ստեղծագործական նախաձեռնությունը, գիտելիքներն ու փորձը, նրա սերը երեխաների, անչափահասների, երիտասարդության նկատմամբ, նրա սերը արվեստի ու կյանքի նկատմամբ:

Ուսուցչի խնդիրն է նաև նախապատրաստել աշակերտներին մեծ քանակությամբ տեղեկատվության արագ որոնման, ընկալման և մշակման, ինչպես նաև սովորեցնել նրանց ճիշտ և արագ օգտագործել անհրաժեշտ տեղեկատվություն գտնելու ժամանակակից միջոցները:

Յուրաքանչյուր տեխնոլոգիայի կիրառման դեպքում ուսուցիչը պիտի նկատի ունենա.

- դրա գործադրման մակարդակը,
- փիլիսոփայական հիմնավորումը,
- գիտելիքների յուրացման առաջատար հայեցակարգը,

- կրթության բովանդակության առանձնահատուկ բնույթը,
- ուսուցման կազմակերպման ձևերը,
- ուսուցման կազմակերպման գերակշռող մեթոդը,
- սովորողների որակական հատկանիշները:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործման արդյունավետությունը զգալիորեն բարձրանում է ուսուցչի աշխատանքի հիմնական սկզբունքների իրականացման շնորհիվ.

- ՏՏ-ի համակարգված օգտագործում,
- համակարգչային տեխնոլոգիաների ուսուցչի իրավասությունը,
- ուսուցչի հետաքրքրությունը և նախաձեռնությունը,
- ստեղծում,
- ժամանակակից տեխնիկական միջոցներ:

Ժամանակակից ուսուցիչը պարզապես պարտավոր է կարողանալ աշխատել ժամանակակից ուսումնական միջոցներով, թեկուզ միայն ամենակարևոր իրավունքներից մեկը՝ որակյալ կրթության իրավունքը ապահովելու համար: ՏՏ-ի գրագետ տիրապետումը օգնում է ուսուցչին բարձրացնել աշակերտների մոտիվացիան:

1.3 Երաժշտության դասերին կարևոր է օգտագործել հետևյալ տեղեկատվական տեխնոլոգիաները

1. Երաժշտական հանրագիտարանների և երաժշտական ձեռնարկների օգտագործում

Մեր աշխատանքում ուսուցիչն այսօր կանգնած է վիզուալիզացիայի համար նյութական բազայի բացակայության լուրջ խնդրի առջև: Աշխատանքում մեծ օգնություն են ցույց տալիս համակարգչային սկավառակները, գրքերի վրա QR կոդերը: Պարունակում են լավ նկարագրողված տեղեկատվական նյութեր, բարձրորակ երաժշտական նյութեր և բազմաթիվ թեստեր, խաղեր, խաչբառեր, տարբեր առաջադրանքներ, ուսումնական և ուսումնական հուզիչ վիկտորինաներ և այլ օգտակար նյութեր տանը և դասարանում աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքի համար: Տարբեր համակարգչային սկավառակների և համացանցի մեջ եղած տեսանյութերի շնորհիվ կարողանում ենք վիրտուալ ճանապարհորդել ժամանակի և տարածության մեջ, դարաշրջաններով, երկրներում, ծանոթանալ լավագույն երաժշտական նմուշներին, աշխարհի լավագույն կատարողների հետ, երաժշտության ոճերին և միտումներին, կարող եք այցելել արտիստին արհեստանոց, երաժշտական գործիքների թանգարան և այլն:

Այս ամենը ցավոք չունեն բավականին դպրոցներ, իսկ ով էլ ունի համակարգչային սկավառակների միջոցով է: Սակայն այդ սկավառակները արդեն մեծ խնդիր են առաջացնում, քանի որ ոչ բոլոր դպրոցները ունեն համապատասխան սարքավորումները և միացնելու համար բավականին ժամանակ է հարկավոր: Իհարկե ավելի լավ կլինեք QR կոդերը միջոցով լինեք ավելի շատ նյութեր: Ժամանակի առումով արագ է և յուրաքանչյուր երեխա կարող է տանը նայել, վերհիշել ինքնուրույն:

Ժամանակակից աշակերտին դպրոցում երաժշտության հիմունքներ սովորեցնելն այժմ շատ ավելի հեշտ է դարձել QR կոդերի միջոցով: Երեխաների կողմից ուսումնական նյութի ընկալումն ու յուրացումը տեղի է ունենում մի քանի անգամ ավելի արագ, նրանք զարգանում են արագ զարգացող էլեկտրոնային մշակույթի աշխարհում: Սակայն իմ աշակերտների մեջ կան աշակերտներ, որոնք ունեն խնդիրներ համացանց չունենալու և թույլ հեռախոսներ ունենալու հետ և տանը չեն կարողանում օգտվել QR կոդերից: Այդ խնդիրը լուծում ենք իրենց տանը մոտ ապրող դասընկերների հետ միասին կատարելով:

Շատ ավելի լավ կլինեք, որ QR կոդերը մեջ լինեին նաև՝

- լրացուցիչ տեղեկատվություններ տարբեր երաժշտական դարաշրջանների և ժանրերի վերաբերյալ դասախոսությունների տեսքով,
- կոմպոզիտորների կենսագրություններ և իրենց կյանքից հոտաքրքիր դեպքեր, որոնք տեղ չեն գտել գրքում,

- երաժշտական գործիչների, դիրիժորների, կատարողների կենսագրություններ,
- երաժշտական տերմինների բառարան,
- ինտերակտիվ հոդվածներ երաժշտական դասական գլուխգործոցների մասին,
- սիմֆոնիկ նվագախմբի գործիքների ձայնային նմուշներ տեսանյութ տարբերակով,
- հսկայական թվով եզակի նկարներ,
- օպերաների և բալետների բեմադրություններից դրվագներ:

Այս ամենը միայն կօգնեք բարձրացնել աշակերտների մոտիվացիան, և ինչու ոչ նաև հենց ուսուցչի հաճույքով դաս վարելու ցանկությունը:

2. «Թվային կրթական ռեսուրսների» օգտագործումը որպես ուսումնական գործիքների հավաքածու, որը ներառում է.

- երաժշտական ստեղծագործությունների տարբեր մշակումներ, գործիքային ստեղծագործությունների մեղեդիների կատարում համապատասխան տեմբրով, կոմպոզիտորական ստեղծագործականություններ,
- տեսահոլովակների դրվագներ օպերաներից, բալետներից, մյուզիքլներից, երաժշտական ֆիլմերից, դասական և հանրաճանաչ երաժշտության համերգներից, կոմպոզիտորների կյանքի և ստեղծագործության մասին գեղարվեստական և վավերագրական ֆիլմերի դրվագներ, երիտասարդ երաժիշտների երաժշտական կատարումների դրվագներ՝ ուսանողների ներգրավվածության էֆեկտ ստեղծելու համար, երաժշտական պատկերների ստեղծման (կատարողական մեկնաբանության), ժողովրդական տոների դրվագներ,
- երաժշտական մշակույթի տարբեր երևույթները մեկնաբանող, ծրագրի հիմնական հասկացությունների յուրացմանն ուղղված աշակերտների գործունեությանն ուղիները բացատրող շարադրանք,
- անիմացիա՝ անիմացիոն դրվագներ, որոնք խաղային ձևով բացատրում են աշակերտներին ուսումնական թեմայի հիմնական դրույթները,
- երաժշտական ստեղծագործությունների և երգերի ձայնային հնչյուններ «պլյուս» և «մինուս», որոնք դպրոցականներին հնարավորություն են տալիս մասնակցել իրենց կատարմանը թվային կրթական ռեսուրսի հետ աշխատելու գործընթացում,
- գրական շարք՝ մատչելի, տարողունակ, արտահայտիչ տեղեկատվական տեքստեր, որոնք բացահայտում են ընկալման համար առաջարկվող երաժշտական և գեղարվեստական պատկերների բեկորների բովանդակությունը, բանաստեղծությունների հատվածներ, արձակ, երաժշտության հետ համահունչ՝ տվյալ ուսումնական թեմային համապատասխանող հիմնական տերմինների և հասկացությունների բառարան (երաժշտական ստեղծագործության բանավոր նկարագրություն). հուշեր, մեջբերումներ և կոմպոզիտորների, կատարողների, ունկնդիրների,

- ստեղծագործական (ինտերակտիվ) առաջադրանքներ աշակերտների համար՝ հարցեր, ախտորոշիչ թեստեր, խնդրահարույց իրավիճակներ՝ ուղղված ուսումնական նյութի ըմբռնմանը և աշակերտի երաժշտական մշակույթի զարգացման հաջողությանը հետևելու գործառույթին, ինչպես նաև առարկայի հեռավար օլիմպիադաներին մասնակցելու, վիրտուալ էքսկուրսիաների անցկացմանը:

Ինտերնետային ռեսուրսների հետ աշխատելիս ուսուցիչը պետք է ստուգի տեղեկատվության ճշգրտությունը, նյութի համապատասխանությունը դասի թեմային և դպրոցականների տարիքային առանձնահատկությունները: Բոլոր անհրաժեշտ բաղադրիչներով հագեցած տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, ճիշտ ընտրված ուսուցման տեխնոլոգիաների հետ միասին, դառնում են ժամանակակից կրթության հիմքը՝ երաշխավորելով կրթության և դաստիարակության որակի, փոփոխականության, տարբերակման և անհատականացման անհրաժեշտ մակարդակը:

Երաժշտության դասերին պատրաստվելիս համացանցից օգտվելու հնարավորությունները հետևյալն են.

- տվյալ թեմայով ինտերնետ ռեսուրսների անվճար որոնում,
- ինտերնետային ռեսուրսի օգտագործումը որպես դիդակտիկ գործիք դասարանում,
- ուսուցչի մեթոդական ցուցումների համաձայն սովորողի կողմից որոշակի ինտերնետային ռեսուրսի ուսումնասիրություն:

Կրթական գործընթացում թվային տեխնոլոգիաների ավելի լայն կիրառման և ավելի բարձր մակարդակի հասնելու համար անհրաժեշտ է ձգտել զարգացմանը, փորձի փոխանակմանը և կրթական գործունեության մեջ ժամանակակից տեխնոլոգիական նվաճումների աճող ներդրմանը:

3. Մուլտիմեդիա ներկայացումների ստեղծում.

Մուլտիմեդիան ժամանակակից համակարգչային տեղեկատվական տեխնոլոգիա է, որը թույլ է տալիս համակարգչային համակարգում համատեղել տեքստը, ձայնը, տեսանյութը, գրաֆիկան և անիմացիան: «Մուլտիմեդիա» տերմինը ռուսերենից կարող է թարգմանվել որպես «բազմաթիվ միջավայրեր» (երբեմն թարգմանվել է որպես բազմաթիվ լրատվամիջոցներ): Մուլտիմեդիան արդյունավետ կրթական տեխնոլոգիա է՝ շնորհիվ ինտերակտիվության, ճկունության և տարբեր տեսակի կրթական տեղեկատվության ինտեգրման, ինչպես նաև աշակերտների անհատական հատկանիշները հաշվի առնելու և նրանց մոտիվացիան բարձրացնելու ունակության շնորհիվ: Դրա շնորհիվ մանկավարժների մեծ մասը կարող է օգտագործել մուլտիմեդիան որպես իրենց կրթական ինֆորմատիկացիայի գործունեության հիմք:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրման գործիքներից է *Power Point* համակարգչային ծրագիրը, որը կարելի է շատ արդյունավետ և ստեղծագործ օգտագործել երաժշտության դասավանդման ժամանակ: Այս ծրագրում արվում են պրեզենտացիաներ, որոնք թույլ են տալիս ստեղծել տեղեկատվական աջակցություն երաժշտության պարապմունքների ժամանակ, իսկ մեծ հաջողությամբ այս ծրագիրը կարող է օգտագործվել նաև արտադասարանական միջոցառումներում: Դրանք արտացոլում են ժամանակակից դաս ստեղծելու հիմնական սկզբունքներից մեկը՝ գրավչության սկզբունքը: Անհատական համակարգիչները վաղուց դարձել են ամենօրյա և սովորական գործիք մարդկային կյանքում, համացանցի լայն կիրառումը մեզ հնարավորություն է տալիս լայնորեն օգտագործել այն ուսումնական գործընթացում:

Տեսողական միջոցները մեծացնում են հետաքրքրությունը գիտելիքների նկատմամբ, հեշտացնում են դրանց յուրացման գործընթացը, նպաստում երեխայի ուշադրությանը բարձրացմանը և հատկապես սովորելու մոտիվացիայի բարձրացմանը: Տեսողական ուսուցման միջոցները պետք է լինեն.

- կենտրոնացած լինել ուսուցման մոտիվացիայի վրա, հետաքրքրություն առաջացնել և ներգրավել ճանաչողական գործունեության մեջ,
- հասանելի, այսինքն՝ համապատասխան աշակերտների տարիքային բնութագրերին: Յուրաքանչյուր ուսուցիչ քաջ գիտակցում է, որ աշակերտներին կարելի է տալ միայն այնպիսի նյութ, որը նրանք պատրաստ են ընկալել,
- իմաստալից է ժամանակակից գիտելիքը փոխանցել տեսական նյութի իմաստային ամբողջականությունը: Տեսական նյութի տեսական ներկայացումը հնարավորություն է տալիս ապահովել ուսումնասիրվող թեմայի յուրացման հետևողականությունը և ուժը,
- ինտերակտիվ - կարողանում է կազմակերպել հաղորդակցական իրավիճակներ. Համակարգչային ուսումնական միջոցներում, որոնց տեխնոլոգիան ի սկզբանե հիմնված էր ինտերակտիվության սկզբունքի վրա (այսինքն. հետադարձ կապ), այս պահանջը հաճախ օգտագործվում է ամենահիմնական մակարդակում,
- պատկերավոր են, երբ դժվար ըմբռնելի նյութում օգտագործվում են տարբեր տեսակի վիզուալիզացիա: Բայց այստեղ պետք է շատ զգույշ լինել տեսողական նյութի օգտագործելիս, քանի որ տեղեկատվության ներկայացման չափազանց մեծ ոգևորությունը կարող է հեռացնել հիմնական գաղափարից,
- դոգավորված տեսանելիության օպտիմալ օգտագործմամբ: Հավանաբար յուրաքանչյուր ուսուցիչ կարող է օրինակ բերել պատրաստի ուսումնական միջոցների կիրառման մասին, որոնցում առկա է հսկայական ինֆորմացիա: Սա մի կողմից լավ է, բայց մյուս կողմից՝ տեղեկատվության գերառատությունը կարող է հակառակ էֆեկտի հանգեցնել: Աշակերտների ուշադրությունը կշեղվի կողմնակի մանրամասներով, և ուսուցչի համար դժվար կլինի դաս կառուցել:

Սահիկահանդեսի ստեղծումը թույլ է տալիս մեծացնել հետաքրքրությունը առարկայի ուսումնասիրության նկատմամբ, քանի որ այն հնարավորություն է տալիս ուսուցչին և աշակերտներին ներկայացման միջոցով արտահայտել իրենց զգացմունքները, փորձառությունները, հատկապես երաժշտական որոշակի ստեղծագործության ընկալումը: Ներկայացումների ստեղծումը թույլ է տալիս դրսևորել կրեատիվություն, անհատականություն, հարստացնել դասի բովանդակությունը: Ներկայացումը թույլ է տալիս ուսուցչին կամ աշակերտին պատկերացնել թեմայի բացահայտումը գունավոր նկարներով, լուսանկարներով, տեսահոլովակներով, ձայնային հոլովակներով և այլն:

Սահիկահանդես ներկայացումներ ստեղծելիս պետք է լինի.

- ներկայացումը պետք է լինի հակիրճ, մատչելի և կոմպոզիցիոն առումով համահունչ: Տևողությունը պետք է լինի 10ր. ոչ ավելի: Ցուցադրելու համար պետք է պատրաստել մոտավորապես 5-10 սլայդ (մեկ սլայդի ցուցադրումը տևում է մոտ 1 րոպե, գումարած ժամանակ՝ լսարանի հարցերին պատասխանելու համար),
- նյութը ներկայացնելիս պետք է առանձնացնել մի քանի առանցքային կետեր: Օրինակ՝ Կոմիտասի կյանքի մասին նյութերը, նրա ստեղծագործությունների մասին նյութերից,
- նախքան ձեր ներկայացման վրա աշխատելը, դուք պետք է լիարժեք պատկերացում ունենաք, թե ինչի մասին եք պատրաստվում խոսել,
- ներկայացման մեջ ավելորդ բան չպետք է լինի,
- տառերի ոճ և ֆոնի գույն ընտրելիս օգտագործեք պատրաստի կադապարներ: Մի վախեցեք ստեղծագործել: Փորձեք տեղադրել գրաֆիկա և ստեղծել հատուկ էֆեկտներ,
- մի ծանրաբեռնեք ձեր սահիկահանդեսը ավելորդ մանրամասներով թեմայի վերաբերյալ, որը հետաքրքիր չի լինի աշակերտների համար,
- ձեր ներկայացման յուրաքանչյուր սահիկահանդես պետք է վերնագիր ունենա:

Սահիկահանդեսը թույլ է տալիս ուսուցչին նկարագրադրել իր պատմությունը կոմպոզիտորների մասին կամ երգի մասին, ավելի հուզիչ է դարձնում ուսուցչի պատմությունը և ամենակարևորը աշակերտների ուշադրությունը կենտրոնացնում է ուսուցչի վրա, ինչը շատ կարևոր է: Սահիկահանդեսները կարող են օգտագործվել դասի տարբեր փուլերում, ուսումնասիրվող նյութի տեսողական ընկալումը թույլ է տալիս աշակերտներին ավելի արդյունավետ ընկալել ուսուցչի կողմից ներկայացված նյութը: Երաժշտության դասաժամին հնարավոր է օգտագործել մուլտիմեդիա տարբեր տեսակի կրթական և ճանաչողական գործունեության մեջ, սա երաժշտություն լսելն է և վոկալ և երգչախմբային գործունեություն, երեխաների երաժշտական գործիքներ նվագելը:

Ցուցադրական տեսողական տիրույթը կատարում է երաժշտության ընկալման հուզական և էսթետիկ ֆոնի գործառույթ: Երեխաների երաժշտական մտածողության զարգացման հիմքը ընկալման երկիմաստությունն է, անհատական մեկնաբանությունների բազմազանությունը, «լսելու» («տեսնելու») հատուկ երաժշտական կոմպոզիցիաների տարբերակների բազմազանությունը, ինչը թույլ է տալիս աշակերտներին հաստատել տարբեր ինտոնացիոն և փոխաբերական կապեր՝ երաժշտությունը պատմության, գրականության, կերպարվեստի տարբեր տեսակների, ճարտարապետության, քանդակագործության, գեղարվեստական լուսանկարչության հետ:

Իմ դասեր ընթացքում Մուլտիմեդիա ներկայացումների օգտագործման շնորհիվ աշակերտները սկսեցին բարձր ակտիվություն դրսևորել դասարանում: Սկսեցին ավելի վստահ և ճիշտ արտահայտել, արտացոլել, պատճառաբանել իրենց կարծիքը:

Այսպիսով, PowerPoint ծրագիրը հանգեցնում է մի շարք դրական հետևանքների.

- հարստացնում է դասը զգացմունքային գունավորմամբ,
- հոգեբանորեն հեշտացնում է հասկանալու գործընթացը,
- մեծ հետաքրքրություն է առաջացնում ուսումնական նյութի հանդեպ,
- ընդլայնում է աշակերտների ընդհանուր տեսակետը և բարձրացնում ակտիվությունը,
- բարձրացնում է մոտիվացիան:

4. Երաժշտադարանի ստեղծում

Ինտերնետի օգնությամբ կարող ենք համալրել մեր երաժշտական գրադարանը, տեղյակ լինել երաժշտական կյանքին ոչ միայն Հայաստանում, այլև ամբողջ աշխարհում, ձայնագրել տարբեր երաժշտական հեռուստատեսային հաղորդումներ, բալետներ, մյուզիքլներ, համերգներ, գտնել բառեր, նոտաներ և ձայնագրություն երգեր, որոնք սովորում ենք դասի ընթացքում: Շատ կայքեր պարունակում են տարբեր ծրագրեր, որոնք թույլ են տալիս փոխել տոնայնությունը, մեղեդու տեմպը: Դրանց օգտագործումը շատ արդյունավետ է երաժշտության դասեր անցկացնելու, ինչպես նաև միջոցառումների նախապատրաստելու համար: Երաժշտության ուսուցիչները հիանալի հնարավորություն ունեն ներբեռնելու նյութեր ինտերնետ կայքերից, որտեղ կան երաժշտությանը նվիրված բազմաթիվ հոդվածներ, նյութերի մշակումներ: Օրինակ՝ <http://www.belcanto.ru/index.html>, <http://www.classic-music.ru/index.html>, <http://x-minus.org/> և այլն:

Դասերին մեծ օգնություն են տալիս երաժշտական հանրագիտարանները: Շատ հետաքրքիր է «Կիրիլի և Մեթոդիոսի ժողովրդական երաժշտության հանրագիտարանը», որը պարունակում է տեղեկություններ գրեթե բոլոր ժամանակակից խմբերի և կատարողների, երաժշտական այբոմների, կոմպոզիտորների մասին:

Մենք հետևում ենք որոշակի խմբի զարգացման պատմությանը, իմանում ենք Հայաստանում և արտասահմանում ոռքի, ջազի, փոփ երաժշտության զարգացման մասին, լսում ենք ձայնագրություն կամ դիտում տեսահոլովակներ:

5. Դպրոցականների մասնակցություն առարկայի նախագծերին

Վերջին տարիներին դպրոցականների հետազոտական գործունեությունը գնալով դառնում է ուսուցիչների հետաքրքրության առարկան: Դա պայմանավորված է սոցիալական պատճառներով. հասարակությունը շահագրգռված է շրջանավարտներով, ովքեր կարող են կողմնորոշվել ժամանակակից տեղեկատվական տարածքում, արդյունավետ աշխատել, արդյունավետ համագործակցել և համարժեք գնահատել իրենց և իրենց ձեռքբերումները: Ուսուցման արդյունավետությունը պայմանավորված է ոչ թե ուսումնական ծրագրերով նախատեսված յուրացրած գիտելիքի քանակով, այլ դրա միջոցով սովորողի փորձի հարստացման, զարգացման և կիրառության հնարավորության մակարդակով: Ներկա փուլում դպրոցական կրթության հիմնական խնդիրները ներառում են աշակերտների ակտիվ ինքնուրույն և նախաձեռնողական դիրքի ձևավորումը և ընդհանուր կրթական հմտությունների և կարողությունների զարգացումը (հետազոտություն, արտացոլում, ինքնագնահատում):

Այս խնդիրների լուծմանը նպաստում է մանկավարժական տեխնոլոգիան՝ նախագծային ուսուցումը: Երաժշտության դասերին երեխաները սովորում են ստեղծել ստեղծագործական նախագծեր, որոնցում նրանք արտահայտում են իրենց վերաբերմունքը շրջապատող աշխարհին երաժշտական լեզվի հնարավորությունների միջոցով:

Կազմակերպելով աշակերտների ուսումնական և հետազոտական աշխատանքը՝ ուսուցիչը հետապնդում ենք որոշակի նպատակներ.

- զարգացնել աշակերտների հետազոտական հմտությունները,
- բարձրացնել առարկան ուսումնասիրելու մոտիվացիան,
- նպաստել աշակերտի անհատականության զարգացմանը,
- օգնել նրան ինքնորոշման հարցում:

6. Խաղային տեխնոլոգիաների կիրառում

Մուլտիմեդիա տեխնոլոգիաները և ստեղծված մուլտիմեդիա ռեսուրսները կարող են օգտագործվել դասավանդման տարբեր մեթոդների իրականացման համար: Մեթոդներից մեկը, որով մուլտիմեդիայի օգտագործումը կարող է տալ ամենամեծ մանկավարժական ազդեցությունը, կրթական գործընթացում օգտագործվող տարբեր խաղերն են: Մուլտիմեդիա ռեսուրսների օգտագործումը թույլ է տալիս նման խաղերը դարձնել ավելի վառ, աշխույժ և հետաքրքիր:

Մուլտիմեդիա խաղերի օրինակներ դասերի և արտադասարանական գործունեության համար. «Գուշակիր մեղեդին», «Իմ առաջին գիտելիքները երաժշտության մասին», «Միմֆոնիկ նվագախմբի գործիքներ», «Լուծիր խաչբառը», «Ինչ գիտեմ երաժշտության մասին», «Երաժշտության մասնագետներ», «Նշումների այբուբեն»:

Ժամանակակից պայմաններում համացանցը երաժշտության ուսուցչին թույլ է տալիս ոչ միայն տեղյակ լինել երաժշտական նորություններին, ընտրել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը, այլև իր գործընկերների հետ շփվել էլեկտրոնային փոստով, կիսվել աշխատանքային փորձով, ինչպես նաև մասնակցել տարբեր հանդիպումների, կոնֆերանսներ, սեմինարներ և ֆորումներ:

Խաղային երաժշտական ծրագրեր «Cartoon Classics» խաղային տարրերով ծրագիր (Դասական երաժշտություն մուլտֆիլմերից), որն առաջարկում է աշակերտներին մուլտիերոսների և հնչող երաժշտության օգնությամբ անվանել մուլտֆիլմը և երաժշտության հեղինակը: Այս ծրագրերը օգնում են զարգացնել հաղորդակցման հմտությունները, ինչպիսիք են տեղեկատվությունը հիշելու, հիշելու և մեկնաբանելու ունակությունը. քննարկել, գնահատել և ինքնագնահատել, ձևակերպել առաջադրանքներ, որոնք պահանջում են ոչ միանշանակ պատասխաններ:

<<Quizizz>> և <<Learningapps>> ծրագրերի միջոցով ստեղծված խաղեր, որոնք կարող ենք դասի ընթացքում ուղարկել բոլոր երեխաների և լրացնեն յուրաքանչյուրը իր հեռախոսի միջոցով: Դա հնարավորություն է տալիս հաշվի առնելու սովորողների անհատական կարողությունները, պահանջները, արագությունը, զբաղվածության աստիճանը: Նա կարող է ուսումնական նյութը յուրացնել ցանկացած արագությամբ՝ դանդաղ կամ էլ արագ և դա երևում է խաղերի միջոցով: Խաղի ընթացքում հնարավոր է համատեղել տարբեր տեսակի գործունեություն, որը թույլ է տալիս բոլոր աշակերտներին ավելի լիարժեք բացվել անկախ նրանց անհատական հատկանիշներից: Խաղի ընթացքում կա աշակերտների միջև հաղորդակցությունը և «ոչ ֆորմալ» ուսուցչի հետ: Սա թույլ է տալիս ամրապնդել կարգապահությունը դասարանում: Ըստ արդյունքից կարողանում ենք անրադառնալ չհասկացած թեմաներին: Օրնակ՝ <https://learningapps.org/28940572> <https://quizizz.com/?lng=ru> :

Այսպիսով, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը հնարավորություն է տալիս դեպի լավը փոխել ուսումնական գործընթացը՝ ընդգրկելով կրթական գործունեության բոլոր փուլերը: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը ուսումնական գործընթացում ուսուցչին տալիս է մեծ հնարավորություններ դասի ընթացքում, դասը դարձնում է ավելի հուզիչ, հիշվող, տեսողական, թույլ է տալիս երաժշտության դասերին նորովի օգտագործել տեքստային, ձայնային և տեսաձայնագրություն տեղեկատվական մասը, հարստացնում է երաժշտության դասի մեթոդական հնարավորությունները, տալիս է ժամանակակից մակարդակ, բայց դա չի նշանակում, որ այժմ անհրաժեշտ է բոլոր դասերը տեղափոխել համակարգչային դասարան և ուսումնական նյութի ամբողջ ներկայացումը վստահել համակարգչին: Ուսուցիչն իր սեփական, կառուցված և «ուղղորդված» դասում կարող է և պետք է փոխարինի տարբեր մեթոդական տեխնիկայի միջև:

Դա դասը կդարձնի ավելի դինամիկ, հետաքրքիր և արդյունքում ուսանողներին կօգնի ավելի արագ և խորը սովորել դասընթացը: Օրինակ՝ ուսուցիչը կարող է դասի մի մասը բացատրել «իմպրովիզացված նյութի օգնությամբ», մյուս մասը վստահել իր «էլեկտրոնային օգնականին», ապա կազմակերպել վիկտորինան և այլն:

1.4 Երաժշտության դասին տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը լուծում է մի շարք կարևոր խնդիրներ.

- աշակերտների անհատական զարգացում,
- դասարանում երաժշտության և կրթական, և ճանաչողական գործունեության նկատմամբ հետաքրքրության ավելացում՝ ուսուցման գործընթացը դարձնելով ավելի հետաքրքիր, հիշվող,
- աշակերտին ուսուցման կենտրոնում դնելը, նրա հոգեբանական բնութագրերը,
- աշակերտների և ուսուցիչների արդյունավետ համատեղ ստեղծման հնարավորությունների ընդլայնում, ինչը դրականորեն ազդում է դասարանում տիրող հուզական մթնոլորտի վրա,
- դասի ընթացքում աշակերտին հաղորդվող տեղեկատվության քանակի ավելացում,
- աշակերտների երաժշտական օպտիմալ զարգացման ապահովում,
- ընդլայնելով աշակերտների հորիզոնները, երեխաներին դրդելով ինքնուրույն տեղեկատվություն փնտրել.
- ուսումնական նյութի յուրացում,
- մտավոր և ճանաչողական գործունեության ակտիվացում, դիտարկման զարգացում,
- աշակերտների ստեղծագործական ներուժի իրացում,
- տեսական մտածողության զարգացում,
- երաժշտության արվեստին էսթետիկ, զգացմունքային և ամբողջական վերաբերմունքի ձևավորում,
- երաժշտության դասերի աշակերտների մեծամասնության մոտ դրական մոտիվացիայի ձևավորում,

- դասարանում ակտիվանում է աշակերտների ճանաչողական գործունեությունը,
- ձևավորվում է աշակերտների տեղեկատվական և հաղորդակցական կարողությունները,
- հնարավորություն է տալիս ուսուցչին օգտագործել մեծ քանակությամբ տարբեր դիդակտիկ և տեսողական նյութեր (համակարգչային պրեզենտացիաների, տեսահոլովակների, երաժշտական սաունդթրեքերի, բոլոր տեսակի դիդակտիկ խաղեր, քարտեր, առարկայական թեստեր և այլն),
- մտածողության տեսողական-փոխաբերական և տեսական տեսակների զարգացում, գեղագիտական դաստիարակություն և գեղագիտական զգայունություն, հմտությունների զարգացում, փորձարարական գործունեություն, տեղեկատվական մշակույթի ձևավորում, աշակերտների ստեղծագործական, ինտելեկտուալ ներուժ,
- սոցիալական կարգի իրականացում. օգտագործողի ընդհանուր տեղեկատվական ուսուցման իրականացում (այսպես կոչված «համակարգչային գրագիտություն»), ցանկացած ոլորտի մասնագետի պատրաստում,
- ուսումնական գործընթացի ինտենսիվացում, որը ներառում է կրթության արդյունավետության և որակի բարձրացում, ճանաչողական գործունեության շարժառիթների ապահովում, միջառարկայական կապերի խորացում՝ տեղեկատվության և առարկայական ուսուցման ինտեգրման միջոցով,
- երաժշտական ստեղծագործությունները հարմար է գտնել և ներառել հենց այն վայրից, որը պետք է քննարկվի,
- ներկայացման ինտերակտիվ պահը հնարավորություն է տալիս ստուգել երեխաների գիտելիքները (թեստավորում) կամ ևս մեկ անգամ, համախմբման համար, երաժշտություն լսել,
- երեխաները մեծ հաճույքով հաղորդագրություններ են ուղարկում առաջարկվող հարցերի վերաբերյալ ինտերնետի միջոցով՝ դրանով իսկ զարգացնելով և ամրապնդելով տեղեկատվության որոնման, մշակման և պահպանման հմտությունը:

1.5 Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը իմ դասերին հանգեցրել է հետևյալ դրական արդյունքների.

- ուժեղացնում են սովորելու մոտիվացիան,
- աշակերտների ճանաչողական հետաքրքրության բարձրացում առարկայի նկատմամբ,
- կատարման որակի բարելավում,
- բարելավված հետազոտական հմտություններ՝ օգտագործելով SS,
- լրացուցիչ գրականության, ինտերնետ ռեսուրսների հետ աշխատելու կարիք կարողություն,
- նկատվում է ինտելեկտուալ աճ, ավելացել է հաղորդակցության մշակույթը, ընդլայնվել են հորիզոնները,
- աշակերտների ստեղծագործական ներուժի բարձրացում,
- աշակերտի դերը դասին փոխվել է՝ պասիվ ունկնդիրից դարձել է ուսումնական գործընթացի ակտիվ մասնակից,
- շաբաթական մեկ ժամով հնարավոր դարձավ մեծացնել դասի ինտենսիվությունը, դրա հագեցվածությունը,
- դասին հնարավոր դարձավ օգտագործելով բարձրորակ աուդիո և տեսանյութեր ավելացել է առարկան ուսումնասիրելու մոտիվացիան,
- կրթության բովանդակության ընտրության և ձևավորման մեթոդների և տեխնոլոգիաների կատարելագործում,
- փոփոխություններ կատարել դասավանդման համակարգերում ավանդական դպրոցական առարկաների մեծ մասի համար, որոնք կապված չեն համակարգչային գիտության հետ,
- ուսումնական գործընթացում փոխգործակցության նոր ձևերի կազմակերպում,
- աշակերտի և ուսուցչի գործունեության բովանդակության և բնույթի փոփոխություն,
- հանրակրթական հանրակրթության համակարգի կառավարման մեխանիզմների կատարելագործում,
- երաժշտական մշակույթի նկատմամբ հետաքրքրության բարձրացում,
- երեխայի հոգևոր աշխարհի ձևավորում:

1.6 Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կրթական գործընթացում աշակերտներին թույլ են տալիս.

- ուսումնասիրել նյութը դրա անհրաժեշտության և բավարարության տեսանկյունից՝ առանցքային և առարկայական իրավասությունների ձևավորումն ապահովելու համար,
- արագացնել անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնումը,
- ունենալ տեղեկատվության, տարբեր երաժշտական բեմադրությունների այդ թվում համաշխարհային մասին,
- մնալ հարմարավետ զգացմունքային միջավայրում նոր նյութի յուրացման ժամանակ,
- խթանել սովորելու մոտիվացիան, ստեղծել ներկայացված նյութի տեսանելիության, ցուցադրականության, ուսումնասիրվածը գրաֆիկների, դիագրամների, անիմացիայի տեսքով ներկայացնելու,
- խթանել ինքնակրթությունը, ներդաշնակությունը,
- աշխատել խնդրահարույց հարցերի լուծման եղանակով, արագ լրացնել գիտելիքների բացերը,
- ակտիվ, ստեղծագործական աշխատանք հետաքրքրող հարցերի, թեմաների, մասնագիտացված կրթության խնդիրների շուրջ,
- ավելի արդյունավետ աշխատել սնային առաջադրանքների վրա,
- լրացնել հիվանդության ժամանակ բաց թողնված նյութը:

Համակարգչի ճիշտ օգտագործումը օգնում է լուծել տեսողական միջոցների պակասը, փոխակերպել ավանդական ակադեմիական առարկաները՝ օպտիմալացնելով ուսումնական նյութի ըմբռնման և մտապահման գործընթացները և ամենակարևորը՝ բարձրացնելով հետաքրքրությունը «Երաժշտություն» առարկայի նկատմամբ անչափ ավելի բարձր մակարդակի վրա: ՏՏ-ն աշակերտներին թույլ է տալիս ոչ միայն հարստացնել մեծ քանակությամբ կազմակերպված գիտելիքներով, այլ նաև զարգացնել իրենց ինտելեկտուալ, ստեղծագործական կարողությունները, ինքնուրույն նոր գիտելիքներ ձեռք բերելու, տեղեկատվության տարբեր աղբյուրներ օգտագործելու ունակությունը: ՏՏ-ի օգտագործումը ցանկացած տարիքի աշակերտի համար դարձնում է ուսուցումը վառ, հիշվող, հետաքրքիր, ձևավորում է էմոցիոնալ դրական վերաբերմունք առարկայի նկատմամբ: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը գրեթե անսահմանափակ հնարավորություններ է բացում ինչպես աշակերտների, այնպես էլ ուսուցիչների ստեղծագործական գործունեության համար:

Ժամանակակից դպրոցը չպետք է հետ մնա ժամանակի պահանջներից, ինչը նշանակում է, որ ժամանակակից ուսուցիչը պետք է իր աշխատանքում օգտագործի համակարգիչ: Երաժշտության դասաժամին տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կիրառելիս չպետք է մոռանալ, որ սա արվեստի հետ շփման դաս է: Շատ կարևոր է երաժշտության դասը չվերածել համակարգչով հաղորդակցության, երաժշտության դասը այլ դասի չդարձնել, այն չվերածել տեխնիկական արտադրամասի: Օգտագործելով տեղեկատվական տեխնոլոգիաները՝ անհրաժեշտ է օգտագործել միայն այն ձեռքբերումները, որոնք կօգնեն բացահայտել, զարգացնել և իրացնել սովորողների կարողությունները: Դասարանում տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կիրառելիս պետք է հիշել առողջապահական տեխնոլոգիաների մասին, քանի որ տեսանյութ տեղեկատվության օգտագործման ժամանակ կա մեծ տեսողական բեռ:

ԳԼՈՒԽ 2 Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները երաժշտություն առարկայի գործունության տեսակներում

Համակարգչային գրաֆիկայի, անիմացիայի, կենդանի տեսապատկերման, ձայնի համակցված կիրառումը եզակի հնարավորություն է ընձեռում ուսումնասիրվող նյութն ընկալելու առավելագույնս դիտողական տեսքով, ավելի հասկանալի ու հիշելի:

Տարբեր տարիքի դպրոցականների հետ երաժշտական մանկավարժական աշխատանքում ձգտում են այնպիսի մեթոդներ, սկզբունքներ ու օրինակներ գտնել, որոնք օգնեն հրապուրելու, հետաքրքրելու երեխաներին երաժշտությամբ, նրանց մոտեցնելու՝ իր մեջ մարդու հոգեկան հարստացման անչափ հնարավորություններ թաքցնող արվեստին: Իմ համար գլխավորը երեխաների ու անչափահասների մեջ առաջացնել պարզ հասկացողություն և զգացողություն այն մասին, որ երաժշտությունը կյանքին զուգորդող հասարակ զբաղմունք ու հավելում չէ, որից կարելի է օգտվել կամ չօգտվել ըստ հայեցողության, այլ հենց կյանքի, ամբողջ կյանքի և յուրաքանչյուր անհատի, այդ թվում և յուրաքանչյուր դպրոցականի կյանքի կարևոր մասն է:

Երաժշտական պարապմունքների բոլոր ձևերը դպրոցում պետք է նպաստեն աշակերտների ստեղծագործական կարողությունների զարգացմանը, այսինքն՝ մշակեն նրանցում ինքնուրույն մտածելու, սեփական նախաձեռնություն դրսևորելու, իր համար ինչ-որ նոր, լավագույն բան անելու ձգտում:

ՏՏ հնարավորություն են ընձեռում միավորելու երաժշտական մեծ արվեստը դպրոցում երաժշտության պարապմունքների հետ, ընդ որում՝ ապահովելով այդ պարապմունքների սերտ կապը կյանքի հետ: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը երաժշտական գործունեության տեսակներում ուսուցումը դարձնում է վառ, հիշվող, հետաքրքիր ցանկացած տարիքի աշակերտների համար, ձևավորում է էմոցիոնալ դրական վերաբերմունք առարկայի նկատմամբ:

Երաժշտության դասին մոտիվացիայի բարձրացումը տեղի է ունենում երաժշտական գործունեության տարբեր տեսակների միջոցով:

Երաժշտական գործունեության տեսակներն են .

- **Երգեցողություն** – զարգացնում է աշակերտի լսողությունը, ռիթմի և լադի զգացողությունը: Իր մեջ ներառում է խմբային, անսամբլային և մենակատար երգեցողություն: Երգելու արդյունքում մեծանում է երեխայի մտքի, գեղարվեստական, հուզական, նկարագրման շրջանակը և ընդլայնվում է նրանց տեխնիկական կարողունակությունները: Այս գործընթացում առավել կարևոր է ուշադրություն դարձնել երեխաների երգչական ձայնի ձևավորմանը: Եվ այս հարցում մեզ շատ է օգնում SS, քանի որ դասարանում կարող են լինել օժտված և թույլ տվյալներով երեխաներ, այդ դեպքում մենք պետք է ընտրենք համապատասխան ձևը, որպեսզի զարգացնենք երգչային տվյալները:
Քանի որ դպրոցում չունեն դաշնամուր, ես նվագում եմ տանը և ձայնագրում եմ մեղեդին, ապա դասարանում երգում ենք: Երեխաները լսում են երաժշտական ուղեկցությունը՝ փորձելով ճշգրիտ վերարտադրել մեղեդին, զգալ երաժշտությունը, հետևել դրան: Բացի այդ, կարող ենք օգտագործել հնչյունագիրը որպես թվային ռեսուրս: Երաժշտական ստեղծագործությունների, երգերի ձայնային հնչյունագրեր պատրաստի նվագակցությունը նպաստում է կատարվող ստեղծագործությունների տեսականու զգալի ընդլայնմանը և երեխաների երաժշտական ճաշակի ավելի ինտենսիվ ձևավորմանը, զարգացմանը. նրանց կատարողական կարողությունները: Այն երգերը որոնք չունեն դաշնամուրային նվագակցություն, ես պատրաստում եմ ծրագրերի միջոցով մինուտ տարբերակը: Ծրագրերը շատ է օգուտ տալիս հատկապես միջոցառումների ժամանակ: Այսպես երեխան սովորում է երգել դաշնամուրի հետ, մինուտով և պլուսով: Նաև կան երգեր, որ այդ մեղեդին կա համացանցում այլ երաժշտական գործիքների վրա կատարումները: Դրանք նույնպես օգտագործում եմ իմ դասերի ժամանակ:
- **Երաժշտական ունկնդրում** - հանդիսանում է գործունեության հիմնական ձևերից մեկը, որն ապահովվում է աշակերտների ինտոնացիոն պաշարի յուրացումը, որի հիմքի վրա ձևավորվում է նրանց երաժշտական արվեստը, ընդունակությունները, երաժշտություն ընկալելու կարողությունները և այլն: Որքան հարուստ է աշակերտի երաժշտալսողական փորձը տարբեր երաժշտական ձևերում, այնքան ավելի է աշակերտն ընդունակ արձագանքել լաված երաժշտությանը, մինևույն ժամանակ նոր երաժշտությանը և դրա հետ երկխոսություն սկսել: Երաժշտության իսկական, ներզգայված և մտածված ընկալումը երաժշտության հետ հաղորդակցվելու ամենաակտիվ ձևերից մեկն է, որովհետև այդ դեպքում ակտիվանում է աշակերտների ներքին հոգեկան աշխարհը, նրանց զգացմունքներն ու մտքերը:
Ունկնդրումից դուրս երաժշտությունը որպես արվեստ գոյություն չունի:
Ունկնդրման համար ընտրված երաժշտական ստեղծագործությունները պետք է լինեն ոչ ծավալուն, ցայտուն երաժշտական կերպարներով հարուստ, որոնք երեխայի մեջ առաջ կբերեն շարժումներ կատարելու ցանկություն, պետք է նաև

երեխաների համար լինի գեղարվեստական և հրապուրիչ, լինի մանկավարժորեն նպատակաուղղված ու պետք է կատարի դաստիարակչական որոշակի դեր:

Ներկայումս բոլոր ուսուցիչները ունեն ունկնդրման համար բոլոր նյութերը, որոնք QR կոդերի ձևով կցված են յուրաքանչյուր թեմային: Ուսուցիչը պետք է ունեն իր հետ հեռախոս, համացանց և **բարձրախոս**: Սակայն ոչ բոլոր դպրոցներ ունեն այդ հնարավորությունը և ուսուցիչը ինքը պետք է այդ ամենը ապահովի: Ես օգտագործում եմ իմ անձնական տեխնիկան: Դա խնայում է իմ սեփական ժամանակը: Շատ կցանկանայի, որ յուրաքանչյուր դասարանում լիներ **տեսացրիչներ** և մենք ոչ միայն ունկնդրեինք, այլև դիտեինք այդ հատվածները՝ օպերաներից, բալետներից, սիմֆոնիաներից, կոնցերտներից: Տեսահոլովակները գեղարվեստական արժեք ունեն և օգտագործում եմ որպես տեղեկատվության և գեղագիտական փորձառությունների աղբյուր: Այս դեպքում երաժշտական և գեղարվեստական պատկերներն ընկալվում են ավելի խորը, ավելի հագեցած: Դասերին օգտագործում եմ հատվածներ օպերաներից, բալետներից, մյուզիքլներ, երաժշտական ֆիլմեր, դասական և հանրամատչելի երաժշտության համերգներ, կոմպոզիտորների կյանքի և ստեղծագործության մասին գեղարվեստական և վավերագրական ֆիլմերի դրվագներ: Դիտելով ավելի է տպավորվում աշակերտների մեջ: Կարողանում են ուսումնասիրել այդ երաժշտական գործիքները, որոնց վրա այդ ստեղծագործությունը կատարվում է: Իսկ միայն ունկնդրել դա կարող է անել տանը երեխան ինքնուրույն դասին ընթացքում անցածի վերհիշելու համար: Չայնագրությունների տևողությունը պետք է կապվի երեխաների տարիքային առանձնահատկությունների, նրանց երաժշտություն ունկնդրելու փորձի հետ: Երաժշտություն կարելի է լսել և դիտել դասի ցանկացած ժամանակահատվածում: Ունկնդրումից հետո անմիջապես չպետք է խոսել, պետք է թողնել երաժշտական կերպարները ընկալվեն երեխաների կողմից: Նրանց պատասխանները պետք է լինեն ինքնուրույն, անհատական: Ես աշխատանքի ընթացքում համոզվել եմ արդեն, որ միաժամանակ ունկնդրելով և դիտելով ավելի մեծ տպավորություն է թողնում աշակերտների վրա, քան միայն ունկնդրելը: Դիտելով ավելի ճիշտ տպավորություն են կազմում, ավելի հստակ են արտահայտում իրենց տպավորությունները: Այսպիսով՝ դասարանում իշխում է մի մթնոլորտ, որ մոտենում է համերգային դահլիճի մթնոլորտին, և երեխաների մեջ երևան են գալիս ոչ միայն ուշադիր լսելու հմտությունները, այլև դիտելու և արտահայտելու ունակությունները: Որքան հնարավոր է պետք է անցկացնել էլեկտրոնայի դասեր, դրանք ավելի արդյունավետ են դարձնում մեր դասերը: **Երաժշտառիթմական վարժություններ և շարժում** – երաժշտության ռիթմը մարդու վրա ներգործելու առանձնակի ուժ ունի, ինչի շնորհիվ այն առաջացնում է զգայաշարժողական ազդեցություն, որն արտահայտվում է մարմնի մասերի շարժման միջոցով: Երաժշտառիթմական շարժումները նպաստում են երեխայի ընդհանուր երաժշտական ընդունակություններ, իմասնավորապես՝ ռիթմական զգացողության ակտիվ զարգացմանը, հղկում, կատարելագործում է երեխայի շարժումները:

Տեսանյութերի միջոցով երեխան ավելի արագ է ընկալվում ռիթմ հասկացությունը:

Ես օգտագործում եմ ոչ միայն հատուկ երաժշտություն ռիթմի զարգացման համար, այլ պատկերներ որոնք գնում են երաժշտության համապատասխան, որ վրա պատկերված են լինում տարբեր տևողությունների նոտաներ և պաուզաներ /համապատասխան տվյալ դասարանին/: Այդ դրա միջոցով ռիթմը ընկալում է ոչ միայն լսելով, այլև տեսնելով: Դա թույլ է տալիս դասի ընթացքում կատարել երկու իրարից տարբեր ռիթմիկ վարժությունները, կամ յուրաքանչյուր աշակերտ կատարի առանձին: Ռիթմիկ վարժությունները կատարում ենք մարմնի մասերով կամ իմ պատրաստված հատուկ գործիքներով, քանի որ դպրոցում չկա համապատասխան երաժշտական գործիքներ: Նման երաժշտառիթմիկ վարժությունները զարգացնում են երեխայի ռիթմական զգացողությունը, ներքին ռիթմալսողական պատկերացումները և ակտիվացնում դասը: Այս վարժությունները շատ են սիրվել իմ աշակերտների կողմից, և ես օգտագործում եմ դրանք տարբեր երաժշտառիթմական խաղերում: Այն նաև շատ լավ կարող է լինել ֆիզկուլտ դադար տարրական դասարաններում:

- **Իմպրովիզացիա** – խթանում է երեխայի ստեղծագործական երևակայություն, զարգացնում պատկերավոր մտածողությունը, հարստացնում նրա ներաշխարհը: Փորձը ցույց է տվել, որ յուրաքանչյուր երեխա ունի այս կամ այն չափով երաժշտական ստեղծագործական ընդունակությունը: Աշակերտների ստեղծագործական երևակայության և ստեղծագործական գործունեության ակտիվացումը կախված է, իհարկե, առաջին հերթին հենց ուսուցչի՝ այդ աշխատանքին նախապատրաստվածությունից, նրա սեփական ստեղծագործական մակարդակից, երաժշտական ճաշակից, տեսական պատրաստվածությունից: Այդ իսկ պատճառով իմպրովիզացիան չի կարելի դիտել երաժշտության դպրոցական պարապմունքների ծրագրի պարտադիր մաս, և դրա բացակայությունը չպետք է դիտվի որպես երաժշտության դասավանդման թերություն: Իմպրովիզացիայի մեթոդիկայի մշակումը դեռ ընթացքի մեջ է և յուրաքանչյուր ուսուցիչ կարող է մտածել իր սեփական մեթոդը: Ես ստեղծել եմ իմ մեթոդները, և դրանք կատարելու համար ինձ պետք նախապես պատրաստվել: Օրինակ դրանցից մեկը՝ պետք է պատրաստել սահիկահանդես իմպրովիզացիայի թեմային համապատասխան, որի մեջ լինում է նաև մեղեդին, որի համապատասխան աշակերտները գրում են երգ 4 տողից բաղկացած, կամ հակառակը բառերը, որի համար պետքա երաժշտություն հորինեն: Մեղեդին սովորաբար օգտագործում եմ տարբեր երաժշտական գործիքների տեսաձայնագրությունները:

Մինթեզված տեսողական նյութեր. կոմպոզիտորների, կատարողների և երաժշտական խմբերի դիմանկարներ, ժամանակակից կոմպոզիցիաներ, թեմատիկ գծանկարներ, երաժշտական գրաֆիկա, երաժշտական ստեղծագործությունների ձեռագրերի հատվածներ կատարում է ցուցադրական տեսողական տիրույթը երաժշտության ընկալման հուզական և էսթետիկ ֆոնի գործառույթ:

Դասերի ընթացքում ամեն կերպ զարգացնելով դպրոցականներին երաժշտության հետ հաղորդակից անելու տարբեր ձևեր, միշտ պետք է նկատի ունենալ, որ այդ ձևերից յուրաքանչյուրի հիմքում ընկած է երաժշտության հուզական, ակտիվ ընկալումը, և դա անում ենք սովորելու մոտիվացիան բարձրացնելու համար:

Եզրակացություն

Այսպիսով, կրթական գործընթացում SS բաղադրիչի օգտագործումը հնարավորություն է տալիս բարձրացնել աշակերտին հաղորդվող տեղեկատվության քանակը դասարանում, սովորական դասերի համեմատ ավելի ակտիվ կազմակերպել ճանաչողական գործունեությունը, ազդել այնպիսի հոգեբանական գործընթացների վրա, ինչպիսիք են ընկալումը, մտածողությունը, տեղեկատվության յուրացում: Դասարանում SS բաղադրիչի օգտագործումը հանգեցնում է մտավոր գործունեության ակտիվացման, աշակերտների մեծ մասի մոտ ձևավորում է դրական մոտիվացիա այս դասերի համար:

Ինչպես ցույց է տալիս պրակտիկան, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը թույլ է տալիս արդյունավետորեն կազմակերպել ինքնուրույն աշխատանք դասարանում, անհատականացնել ուսումնական գործընթացը, բարելավել աշակերտների գործնական հմտությունները, ստեղծել ուսումնական նյութի հուզական ընկալման մթնոլորտ և մեծացնել երաժշտության դասերի նկատմամբ հետաքրքրությունը:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները երաժշտության դասավանդման գործընթացի անբաժանելի բաղադրիչն են: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հնարավորությունները հնարավորություն են տալիս բարձրացնել դասավանդման և երաժշտագիտական առարկաների արդյունավետությունը: Երաժշտության մեջ համակարգչային տեխնոլոգիաների զարգացումը խոստումնալից է, տեղին և օբյեկտիվորեն անհրաժեշտ: Երաժշտության դասին տեխնոլոգիան օգտագործելու գործընթացում երեխաները սովորում, ընկալում, տիրապետում են լեզվի օրենքներին, սովորում են ճանաչել և վերաբարտադրել երաժշտությունը: Այս ամենը ընդլայնում է աշակերտների մտահորիզոնը, ընդլայնում կատարողական գործունեության հորիզոնները, հնարավորություն է տալիս էապես բարելավել կատարողական հմտությունների մակարդակը, զարգացնել երեխաների երաժշտական կարողությունները: Բոլոր տեխնոլոգիաները օգնում են ձևավորել երաժշտության ակտիվ ընկալման հմտություններ, հարստացնել երեխաների երաժշտական փորձը, նրանց մեջ սերմանել գիտելիքներ, որոնք ընդհանուր առմամբ կարևոր նախապայման են դպրոցականների երաժշտական մշակույթի հարստացման համար: QR կոդերի օգտագործումը երեխաների կողմից, օգնեց ուսումնական նյութի ընկալումն ու յուրացումը ունեցավ մի քանի անգամ ավելի արագ, նրանք զարգանում են արագ զարգացող էլեկտրոնային մշակույթի աշխարհում: Այս ամենը վստահելի նախապայմաններ են երեխաներին երաժշտության պարապմունքներով հրապուրելու համար, հետևաբար, նաև այդ պարապմունքների հաջողության և դրանցում ստեղծագործական շահագրգռվածության այնպիսի մթնոլորտ ստեղծելուն, որում ուսուցման պրոցեսը լինի ոչ միայն տրամաբանորեն հասկանալի, այլև, հուզականորեն հրապուրչ պրոցես: Երեխաների երաժշտական հորիզոնը մի անգամից դառնում է անսահմանորեն լայն և դրանով բարձրանում է աշակերտների մոտիվացիան:

Գրականության ցանկ

1. Մազմանյան Մ. Ս., «Երաժշտության դասավանդման մեթոդիկա», Երևան, 1969
2. Յուզբաշյան Յու.Վ., Վեյս Պ. Ֆ., «Կրտսեր դպրոցականների երաժշտական մտածողության զարգացումը», 33 պլակատներ, Երևան, 1982
3. ՀՊՄՀ Գիտահետազոտական կենտրոն, «Մնակավարժական կրթության զարգացման հայեցակարգ», Երևան 2014
4. «Ժամանակակից մանկավարժական մոտեցումներ, Տեսություններ, մեթոդներ, գնահատում, ձեռնարկ մանկավարժների համար», Նոյյան Տապան, Երևան, 2005:
5. Յուզբաշյան Յու.Վ., Մկրտչյան Ա.Շ., «Երաժշտությունն առաջին դասարանում՝ մեթոդական ձեռնարկ», Երևան 1986
6. Յուզբաշյան Յու.Վ., «Դպրոցականների երաժշտական մտածողության զարգացման ազգային համակարգի տեսամեթոդական հիմունքները»: Երևան, 1996
7. Ս. Խաչատրյան «Ուսուցման արդյունավետ հնարները» , Երևան 2020
8. Աստվածատրյան Մ., Թերզյան Գ., «Տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաների կիրառումը հանրակրթական դպրոցում», Երևան, 2004:
9. Гриншкун В.В, Краснова Г.А: «Современная образовательная среда. Ресурсы, средства, сервисы». 2021 г
10. Затымина Т.А., «Современный урок музыки: методика конструирования, сценарии проведения, тестовый контроль»: Издательство «Глобус», 2011г.
11. Критская Е. Д., Сергеева Г. П. «Уроки музыки. Москва «Просвещение» >>, 2008г.

Էլեկտրոնային նյութեր

12. <https://zangak.am/pdf/Mankavarjakan-MItq-2017-3-4-001-inter.pdf>
13. <https://kp-muk1.edu.yar.ru/metodicheskie rekomendatsii/sovremennie pedagogicheskie tehnologii.html>
14. <https://srcaltufevo.ru/hy/vidy-multimediinyh-tehnologii-v-obrazovanii-multimediinye.html>